QISHLOQ HUDUDLARIDA MAKTABDAN TASHQARI TA'LIM MARKAZLARINI LOYIHALASHNING ZAMONAVIY ARXITEKTURA YECHIMLARI

Jumayeva Soxiba Ergash qizi, *stajor-o'qituvchi, Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti, soxibajumayeva0404@gmail.com, +998945101501*

Annotatsiya. Mazkur tezisda qishloq hududlarida maktabdan tashqari ta'lim markazlarini loyihalashning zamonaviy arxitektura yechimlari tahlil qilinadi. Shuningdek, ushbu binolarning funksional tuzilishi, arxitektura-rejalashtirish tamoyillari hamda zamonaviy talablar asosida shakllantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Qishloq muhitida bolalar va yoshlarning ijodiy, intellektual hamda kasbiy rivojlanishini ta'minlaydigan ta'lim muassasalarini loyihalashda innovatsion yondashuvlarning ahamiyati yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: maktabdan tashqari ta'lim, arxitektura, qishloq hududi, ta'lim markazi, arxitektura-rejalashtirish yechimlari, bolalar markazlari.

Kirish. Hozirgi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish va yosh avlodni har tomonlama rivojlantirish masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Jamiyat taraqqiyoti ko'p jihatdan yoshlarning bilim darajasi, ijodiy salohiyati va kasbiy tayyorgarligiga bog'liqdir. Shu sababli bolalar va o'smirlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish, ularning qobiliyatlarini rivojlantirish hamda ijodiy faoliyatga jalb qilishda maktabdan tashqari ta'lim muassasalari muhim ahamiyat kasb etadi.

Maktabdan tashqari ta’lim markazlari bolalarning intellektual, ijodiy va jismoniy rivojlanishini ta’minlovchi ko‘p funksiyali ta’lim maskanlari hisoblanadi. Bunday muassasalarda turli yo‘nalishdagi to‘garaklar, ijodiy studiyalar, texnik va ilmiy laboratoriyalar, sport hamda madaniy tadbirlar tashkil etiladi. Natijada bolalar o‘z qiziqishlari va qobiliyatlarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo‘ladilar.

Ayniqsa qishloq hududlarida maktabdan tashqari ta’lim muassasalarini rivojlantirish muhim ijtimoiy ahamiyatga ega. Chunki qishloq joylarda bolalar va yoshlar uchun zamonaviy ta’lim, ijodiy va madaniy faoliyat bilan shug‘ullanish imkoniyatlari nisbatan cheklangan bo‘lishi mumkin. Shu sababli bunday hududlarda maktabdan tashqari ta’lim markazlarini zamonaviy arxitektura talablari asosida loyihalash, ularning funksional va estetik jihatdan mukammal bo‘lishini ta’minlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

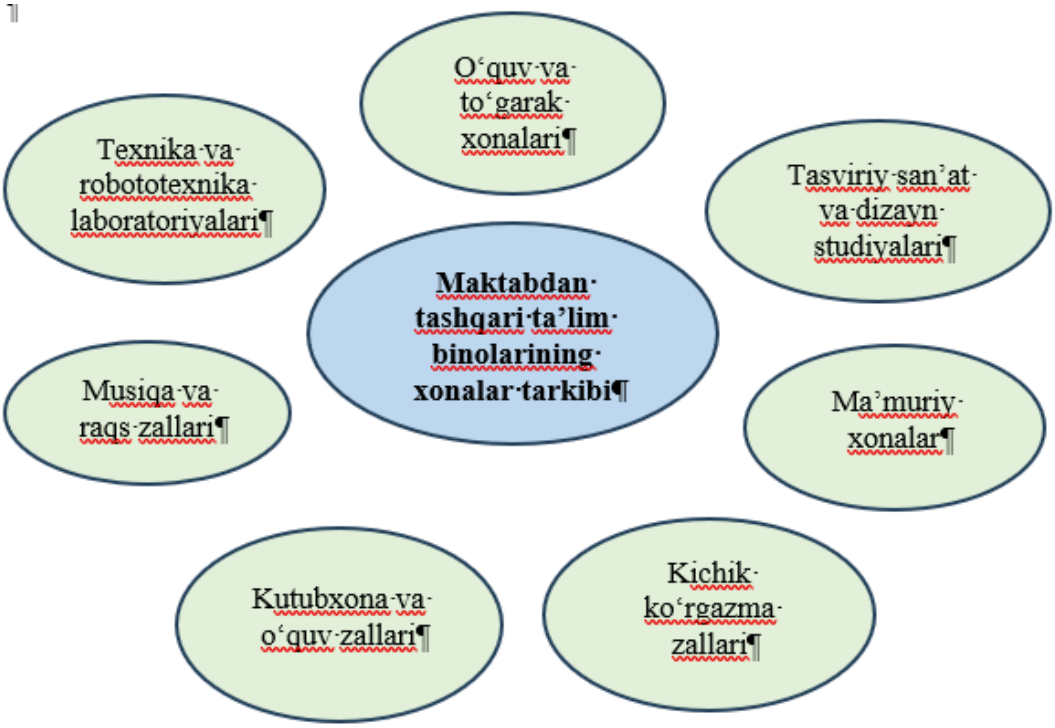
Zamonaviy arxitektura va shaharsozlik amaliyotida ta’lim binolarini loyihalashda funksional qulaylik, moslashuvchan rejalashtirish, ekologik yondashuv hamda energiya samaradorligi kabi tamoyillar muhim o‘rin tutadi. Maktabdan tashqari ta’lim markazlari ham ushbu zamonaviy talablarga mos holda loyihalanishi, bolalar uchun xavfsiz, qulay va ijodiy muhitni ta’minlashi zarur.

Mazkur maqolaning maqsadi qishloq hududlarida maktabdan tashqari ta’lim markazlarini loyihalashning zamonaviy arxitektura yechimlarini tahlil qilish hamda

bunday binolarni shakllantirishning asosiy arxitektura-rejalashtirish tamoyillarini aniqlashdan iborat.

Maktabdan tashqari ta'lim markazlari ko'p funksiyali jamoat binolari bo'lib, ular bolalarning ijodiy, ilmiy va sport faoliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bunday binolarning funksional tarkibi quyidagi asosiy xonalardan iborat bo'lishi mumkin: Ushbu xonalar o'zaro funksional bog'liqlik asosida joylashtirilishi kerak.

Bundan tashqari, maktabdan tashqari ta'lim binolarining ichki rejalashtirishida xonalar o'rtasidagi funksional bog'liqlik muhim hisoblanadi. Masalan, ijodiy studiyalar va ko'rgazma zallari bir hududda joylashtirilishi, sport va raqs faoliyatlari uchun mo'ljallangan xonalar esa keng va ochiq maydonlarga yaqin joylashtirilishi maqsadga muvofiqdir.

Maktabdan tashqari ta'lim markazlarini loyihalashda quyidagi zamonaviy arxitektura tamoyillariga amal qilish muhimdir:

Funksional qulaylik: binoning ichki rejalashtirish yechimlari bolalar uchun qulay va xavfsiz bo'lishi kerak. Har bir faoliyat turi uchun alohida zonalar tashkil etilishi lozim.

Moslashuvchan rejalashtirish: zamonaviy arxitekturada xonalarni turli maqsadlarda foydalanish imkonini beruvchi moslashuvchan rejalashtirish yechimlari qo‘llaniladi.

Tabiiy yoritish va shamollatish: bolalar faoliyati uchun qulay muhit yaratish maqsadida binolarda tabiiy yorug‘likdan maksimal darajada foydalanish zarur.

Ekologik yondashuv: zamonaviy ta’lim binolarida ekologik toza qurilish materiallari hamda energiya tejamkor texnologiyalarni qo‘llash muhim hisoblanadi.

Qishloq hududlari uchun arxitektura yechimlari

Qishloq hududlarida maktabdan tashqari ta’lim markazlarini loyihalashda hududning iqlimiy sharoiti, milliy an’analar va mahalliy qurilish materiallarini hisobga olish muhimdir.

Shuningdek, ochiq maydonlar va dam olish hududlari tashkil etish, sport va o‘yin maydonchalari yaratish, yashil hududlar bilan uyg‘unlashtirish binoning arxitektura muhitini yanada boyitadi.

Xulosa. Qishloq hududlarida maktabdan tashqari ta’lim markazlarini zamonaviy arxitektura asosida loyihalash bolalar va yoshlarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiladi. Bunday binolarni loyihalashda funksional qulaylik, ekologik yondashuv, moslashuvchan rejalashtirish va zamonaviy texnologiyalarni qo‘llash muhim ahamiyatga ega. Natijada qishloq hududlarida ta’lim muhitini yaxshilash hamda ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirish imkoniyati yaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Askarov Sh.D. Arxitektura asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2010.
2. Qodirov T.Q. Shaharsozlik asoslari. – Toshkent, 2015.
3. KMK 2.08.02–09. Jamoat binolari va inshootlari. – Toshkent.
4. KMK 2.07.01–03. Shahar va qishloq aholi punktlarini rejalashtirish va qurish. – Toshkent.

5. Neufert E. Architects' Data. – Oxford: Blackwell Science, 2012.
6. Ching F.D.K. Architecture: Form, Space and Order. – New Jersey, 2014.
7. Lawson B. The Language of Space. – Oxford, 2001.